Magyarországi tanösvénynevek és változatosságuk

KOZMA JUDIT
ELTE Nyelvtudományi Kutatóközpont, Budapest

Absztrakt

A tanulmány a tanösvény fogalmának meghatározása és a tanösvények rövid történetének áttekintése után a magyarországi tanösvények elnevezéseinek kvalitatív vizsgálatára törekszik. A fajtajelölő, illetve megkülönböztető névrészek elkülönítését követően az utóbbiak funkcionális-szemantikai elemzése kimutatja, hogy e nevekben elsősorban a lokalizációs funkciójú megkülönböztető névrészek jelennek meg. Ezek mellett gyakori a területre jellemző állat- és növénynevek megjelenése is. Kisebb számban, de a területhez vagy tágabban véve a természetvédelemhez és a tudományhoz kapcsolódó személyek nevével, illetve a természetjáráshoz kapcsolódó tevékenységeket vagy egyéb fogalmakat jelölő szavakkal is találkozhatunk. A tanulmányt a tanösvények névváltozataival és a helyesírásukkal kapcsolatos leggyakoribb problémák ismertetése zárja.

Kulcsszavak: tanösvények, utak nevei, mikrotoponimák, lokalizáció, névváltozatok, tulajdonnevek helyesírása, kodifikálatlan nevek

On Hungarian nature trail names and their diversity

JUDIT KOZMA

After defining the concept of a nature trail and providing a brief overview of their history, this study aims to offer a qualitative analysis of nature trail names in Hungary. After separating the generic terms and specifiers of the names, a functional-semantic analysis reveals that the latter mainly serve a localization function. Area-specific animal and plant names are also common. However, to a lesser extent, there are also personal names related to the territory, or more generally, to nature conservation and science. Words denoting activities or other concepts related to nature walks are also present. The paper concludes by discussing the most common issues relating to the variety of nature trail names and their spelling.

Keywords: nature trails, hodonyms, microtoponyms, localisation, allonyms, orthography of proper names, uncodified names

***

https://doi.org/10.29178/NevtErt.2026.5 Névtani Értesítő 2026. 48: 85–98.

1. Bevezetés. Az ELTE Nyelvtudományi Kutatóközpont nyelvi tanácsadó szolgálatához időről időre érkezik egy-egy kérdés tanösvények, turistautak vagy zarándokutak elnevezésével, illetve azok helyesírásával kapcsolatban. E kérdések, illetve az ezekre adott válaszok indítottak arra, hogy közelebbről is, elsősorban funkcionális-szemantikai szempontból (l. HOFFMANN 1980, 1993/2007) megvizsgáljam ezeket a névtípusokat. A jelen tanulmányban terjedelmi okokból a turistautak és a zarándokutak neveivel nem, csak a tanösvénynevekkel foglalkozom.

A tanösvénynevek olyan mikrotoponimák, amelyeket névtani szempontból még nem vizsgáltak, a névtan „mostohagyerekei" (vö. HEUSER–SCHMUCK Hrsg. 2018) közé tartoznak. A hozzájuk sok szempontból hasonló sziklamászóutak (BAUKO 2004; KUNA 2006a, 2006b) vagy barlangi helynevek (BALÁZS 1996) névelemzési vizsgálatainak tanulságai részben hasznosíthatók a tanösvények nevének bemutatásakor is, ám bőven akadnak különbségek is.

2. A tanösvény fogalma. A tanösvény nem az iskolai keretben zajló oktatás, hanem a terepi környezeti nevelés egyik legfontosabb helyszíne. KOLLARICS TÍMEA 2015-ös doktori disszertációjában részletesen elemezte a tanösvények oktatási-nevelési szerepét, áttekintette a kialakulásuk történetét, illetve elkülönítette a főbb típusaikat. Az alábbiakban az ő munkái (KOLLARICS 2015, 2020) alapján foglalom össze a tanösvényekkel kapcsolatos legfontosabb információkat. A tanösvény fogalmát többféleképpen definiálják itthon és külföldön is, illetve magára a fogalomra is többféle kifejezés használatos. Angol nyelvterületen általában az *interpretational trail* 'értelmező ösvény', a *nature trail* 'természeti ösvény', a *nature experience trail* 'természeti tapasztalati ösvény/élményösvény', ezek mellett elsősorban Észak-Amerikában a *forest trail* 'erdei ösvény', az *interpretative trail* 'értelmező ösvény', Angliában a *nature trail* mellett a *nature study trail* 'természetet tanulmányozó ösvény', Ausztráliában pedig az *interpretational trail* mellett a *recreational trail* 'szabadidős ösvény' kifejezések terjedtek el. Német nyelvterületen a *Lehrpfad* 'tanösvény', a *Waldlehrpfad* 'erdei tanösvény', a *Naturlehrpfad* 'természeti tanösvény', illetve egyre gyakrabban az *Erlebnispfad* 'élményösvény'; Franciaországban pedig főleg a *sentier didactique* 'oktató útvonal' és *sentier de découverte* 'felfedező útvonal' megnevezéseket használják (l. KOLLARICS 2015: 33–35). A tanösvények létrejöttében különböző szervezetek játszottak meghatározó szerepet a különböző országokban: „az amerikai tanösvények inkább a természetvédelemhez, a németországiak inkább az erdészetekhez kötődtek, míg a magyar tanösvények a turistautakból alakultak ki, és további fejlődésük már a természetvédelmi szervezetekhez és az erdészetekhez kötődik" (KOLLARICS 2020: 82).

A hazai állami természetvédelem hivatalos honlapja szerint a tanösvény olyan „[t]ematikus túraútvonal, amelyen állomáshelyekhez kötődően, táblák és kiadványok segítségével ismerhető meg az érintett terület természeti és kulturális öröksége. Különösen azok számára ajánljuk, akik a természetet önállóan, aktívan szeretnék megismerni" (Természetvédelem).

A turisztikai szakemberek egy része szerint a *tanösvény* kifejezés azonban túlságosan az oktatásra, az ismeretátadásra fókuszál, kevésbé jelenik meg benne a szórakozás és az élményszerzés dimenziója, ezért az utóbbi években – ahogyan ezt a nevek vizsgálatakor is látni fogjuk – megszaporodtak az *élményösvény, meseösvény, ösvény, sétaút,* illetve a (valaminek az) *útja* vagy *sétálója* stb. közszói tagot tartalmazó megnevezések (vö. KOLLARICS 2015: 36). Ilyen megnevezések valóban szép számmal fordulnak elő a jelen gyűjteményben is.

3. A tanösvények rövid története. A világ első tanösvényét több mint száz éve, 1925-ben hozták létre a Palisades Interstate Parkban az Amerikai Egyesült Államokban. 1930-ban Németországban, a Berlinhez közeli Bredower Forst területén alakították ki az első európai tanösvényt, majd az 1950-es években ugrásszerűen nőtt az ország tanösvényeinek száma. Nagy-Britanniában 1949-ben, Ausztriában és Svájcban az 1960-as és 1970-es években alakítottak ki először tanösvényt. Az első magyar tanösvény címéért több útvonal is versenyez: különböző forrásokban mind a szilvásváradi Horotna-völgy (KOLLARICS 2015: 32, HEGYES 2022: 8), mind a tihanyi Lóczi Lajos tanösvény (más néven *Lóczy-gejzír tanösvény* vagy *Lóczy Lajos gejzír sétaút;* l. BAJOR-LAMPERT–BAJOR 2018: 7), mind a soproni Ciklámen tanösvény (l. Aktív Kalandor) szerepel mint a legelső hazai tanösvény, 1971-es, 1972-es vagy 1982-es létesítési dátummal.

Az 1980-as évektől előtérbe került az oktatási funkció mellett az élményszerzés fontossága is, így a nevekben sokszor már inkább az *élményösvény* névrésszel találkozunk. 2000-től kezdve a digitalizáció is kezd tért hódítani: egyre több tanösvényt szerelnek fel digitális kiterjesztéssel (GPS-adatokkal, később applikációkkal vagy QR-kódokkal), és megjelennek az ún. mobil ösvények is, amelyek teljesítéséhez a résztvevők egy bőröndbe vagy hátizsákba csomagolva különféle eszközöket is kapnak, és ezeket magukkal viszik a tanösvény utolsó (a kiindulóval megegyező) állomásáig (l. Wissenschaftskommunikation, BARTSCH-HERZOG 2008: 50). A mobil ösvények másik típusánál magukat az állomásokat jelző táblákat, pontosabban ebben az esetben időjárásálló molinókat lehet különböző helyszíneken felállítani/kifeszíteni, így a tanösvény bárhová „házhoz mehet" (l. MME.).

4. A tanösvények típusai. A tanösvények többféle szempont alapján is csoportosíthatók. Itt most csak két szempontot emelek ki: a megvalósítási formát és a tematikus kategorizációt.

4.1. Tanösvények a megvalósítási formájuk alapján. A klasszikus tanösvények táblákon vagy számozott oszlopokon adják át az információkat, ezeket leíró tanösvényeknek szokták nevezni. Az interaktív tanösvények a kirándulók aktív részvételére számítanak, ezek továbbfejlesztett változatát pedig azok a szenzoros tanösvények jelentik, amelyek a látás mellett a hallást, a tapintást vagy a szaglást is bevonják az ismeretátadás folyamatába. Természetesen a fenti módszerek kombinálhatók is egymással, így jönnek létre a vegyes, például leíró-interaktív tanösvények, amelyek közé a már említett mobil tanösvények is besorolhatók (l. BARTSCH-HERZOG 2008: 46–47).

4.2. Tanösvények a tematikájuk szerint. A tanösvények tematikus kategorizálásához jó kiindulást jelenthet az osztrák földművelésügyi minisztérium honlapján (l. Bundesministerium) olvasható csoportosítás, amely az alábbi tématerületeket különbözteti meg (saját fordításomban): Természet, természet- és környezetvédelem, természettudományok; Erdő; Geológia, irodalom, mitológia/vallás, történelem, csillagászat; Állatvilág, gyümölcstermesztés, szőlőművelés, növényvilág; Művészetek és kultúra, kultúrtájak, szokások; Bányászat, ipar; Víz; Egészség, az érzékek érzékenyítése. Ezek a területek a magyar tanösvényeken is megjelennek. A fenti listában nem szerepel (bár a szokások, illetve a történelem címke alá is besorolható) a nemzetiségekkel kapcsolatos terület, Magyarországon azonban a német nemzetiségi önkormányzat majdnem tíz éve folyamatosan hoz létre tanösvényeket. Az első ilyet Pilisszentivánon, illetve Sombereken alakították ki 2016 tavaszán, a legújabbat

pedig Budapest 22. kerületében, Budafokon adták át 2024 decemberében. A magyar és német nyelven is olvasható honlapjuk (l. Lehrpfad) jelenleg 9-9 dél- és észak-magyarországi tanösvényt mutat be röviden.

5. Tanösvények Magyarországon. Hogy jelenleg hány tanösvény található Magyarországon, arról sajnos nincsenek pontos adatok, de az ország egész területén létesültek már tanösvények: legsűrűbben a középhegységeinkben, legritkábban pedig az Alföld keleti és déli részein (l. Szállás.hu). A tanösvények egy részét a nemzeti parkok kezelik, de önkormányzatok, erdőgazdaságok, környezetvédelmi és helyi civil szervezetek, cégek és iskolák is alakítottak ki és tartanak karban tanösvényeket (l. BAJOR-LAMPERT–BAJOR 2018: 10–21, HEGYES 2022: 5). KOLLARICS (2020: 81–82) szerint 2014-ben a Földművelésügyi Minisztérium Nemzeti Parki és Tájvédelmi Főosztályának nyilvántartásában 466 tanösvény szerepelt, amelyek közül 169 tartozott nemzeti parki igazgatóságokhoz, 60 erdészetekhez, a maradék 237 pedig egyéb szervezetekhez. HEGYES (2022: 8) adatai alapján 2021 végén a 10 nemzeti parkunkban 201, az országban 509 tanösvény létezett, összesen mintegy 1000 km hosszúságban. Olyan gyűjteményről sajnos nincsen tudomásom, amelyben minden magyarországi tanösvény szerepelne. Az OpenStreetMap (OSM), a Szállás.hu blogjának térképes gyűjteménye (Szállás.hu), illetve a Trekhunt oldala (Trekhunt) is több mint 300 tanösvényt listáz, de ezek között természetesen igen nagy az átfedés. További, de részben a már említett oldalakon is szereplő tanösvények találhatók az egyes nemzeti parkok honlapján (Aggteleki, Balaton-felvidéki, Bükki, Duna-Dráva, Duna-Ipoly, Fertő-Hanság, Hortobágyi, Kiskunsági, Körös-Maros, Őrségi Nemzeti Park). HEGYES (2022) 130 budapesti és Budapest környéki tanösvényt vesz számba; BAJOR-LAMPERT RITA és BAJOR ZOLTÁN (2018) pedig 41 fővárosi tanösvényt mutat be, amelyek többsége a budai oldalon található.

6. A tanösvénynevek állománya, változatossága és vizsgálata. A tanulmányban internetes (OSM, Szállás.hu, Trekhunt, Sétálókönyv, valamint a nemzeti parkok honlapjai) és nyomtatott (HEGYES 2022, BAJOR-LAMPERT–BAJOR 2018) forrásokból több mint 1400 névformát gyűjtöttem össze, amelyek azonban csak mintegy 700 tanösvényt jelölnek; egy-egy tanösvénynek tehát átlagosan kb. két névváltozata adatolható.

Míg az OSM, a Szállás.hu, a nemzeti parkok listái, illetve a nyomtatott kiadványok a tanösvényneveket a teljes(nek vélt) formájukban tüntetik fel, addig a Trekhunt oldalán az esetek túlnyomó részében csupán a megkülönböztető névrészek olvashatók, a tanösvényre utaló fajtajelölő névrész a legtöbbször hiányzik. Egyes vizsgálatokhoz ez a forrás tehát nem lenne megfelelő, bizonyos elemzések azonban végezhetők rajta, ezért ezt is bevontam a vizsgálódásaim körébe.

A névváltozatok közül 130 darab két, 34 darab három, 4 darab pedig négy forrásban is pontosan azonos módon olvasható. Mivel a Trekhunt oldala az említett módon rövid alakjukban közli a neveket, olyan névalak nincsen a gyűjteményben, amely mind a négy forráscsoportból adatolható lett volna.

Ezek a mikrotoponimák nincsenek kodifikálva, ezért fordulhat elő, hogy egy-egy tanösvénynek többféle megnevezése is lehet, és ezek olykor egészen különböző névfelépítésűek. A névváltozatok eltérése lehet egyrészt pusztán helyesírási jellegű: ide tartozik bizonyos névrészek kis vagy nagy kezdőbetűzésének (*Alsó-hegyi zsombolyos tanösvény* [OSM] ~ *Alsó-hegyi Zsombolyos tanösvény* [Szállás.hu]), illetve kötőjelezésének vagy különírásának eltérése (*Fekete István tanösvény* [HEGYES 2022: 18] ~ *Fekete István-tanösvény*

[OSM]); de megnyilvánulhat egyes névrészek meglétében vagy hiányában is (*Fekete harkály tanösvény* [OSM, Szállás.hu] ~ *Fekete harkály E-tanösvény* [Duna-Dráva]; *Górési tanösvény* [Trekhunt] ~ *Egyek-pusztakócsi mocsarak Górési tanösvény* [Szállás.hu, Hortobágyi]; *Eresztvényi bányák tanösvény* [OSM] ~ *Eresztvényi Kőbányák Geológiai Tanösvény* [Szállás.hu]). Olyan is eset is előfordul, hogy a két- vagy többféle megnevezésnek semmilyen alaki hasonlósága sincsen, csak rövidebb-hosszabb kutatás után derül ki, hogy ugyanannak a tanösvénynek a különböző megnevezéseiről van szó. Ilyen például az *Eörségh tanösvény* (Szállás.hu) és a *Szomoróczi tanösvény* (OSM, Őrségi) megnevezés, amelyek ugyanazt a kercaszomori tanösvényt jelölik.

Ritkán ugyan, de mégis előfordul, hogy két vagy több tanösvény ugyanazt vagy nagyon hasonló nevet kap az ország különböző pontjain; ezeknek tehát eltérő a denotátumuk. Így az adatok között például 4 darab *Tőzike tanösvény* (Csáfordjánosfa, Érd, Nagybajom, illetve Szigetbecse környékéről), 3-3 darab *Erdei tanösvény* (Budaörs, Bugac, Ópusztaszer térségéből) és *Ártéri tanösvény* (Rácalmás, illetve Vízvár közeléből), továbbá 2-2 darab *Ciklámen tanösvény* (Sopron, illetve Tilaj térségéből) és *Medvehagyma tanösvény* (Tatabánya és Vállus közeléből) is előfordul. Különböző tanösvényeket jelöl továbbá például a *Pele Apó ösvénye* (*Pele apó ösvénye* írásmóddal is; Balatongyörök és Balatonederics között) és a *Csopaki Pele-körút tanösvény;* illetve a *Vár-völgyi tanösvény* (Várpalota) és a *Vár-völgyi földtani tanösvény* (Magyaregregy) megnevezés is.

A jelen tanulmány célja az elsődlegesen kvalitatív elemzés, a tanösvénynevek változatosságának felvázolása; részletes kvantitatív vizsgálatra a későbbiekben kerülhet sor. A következő pontokban a tanösvények névrészeit és azok jellemző sorrendjét mutatom be **(7.),** majd a megkülönböztető névrészeket vizsgálom funkcionális-szemantikai szempontból **(8.),** illetve a különböző névváltozatokból és írásformákból fakadó problémákat vázolom fel **(9.).** A tanösvénynevek szintagmatikus elemzését itt most nem végzem el, mert ez a nevek nagyfokú változatossága miatt egy újabb önálló tanulmány alapja lehet majd.

Írásomban a megnevezéseket az adatolt írásmódjukban tüntetem fel, akkor is, ha az valamilyen módon eltér attól, ami az akadémiai helyesírási szabályokból következne.

7. A tanösvénynevek névrészei és sorrendjük. A tanösvénynevek tipikusan megkülönböztető és fajtajelölő névrész(ek)ből épülnek fel, de sok esetben bizonyos „kiegészítők" is megjelennek bennük (vö. BÖLCSKEI 2006: 239, 2022). A megkülönböztető és a fajtajelölő névrészek vagy kijelölő jelzői (pl. *Tétényi-fennsík tanösvény*), vagy minőségjelzői viszonyban (pl. *Bódva-völgyi tanösvény*) állnak egymással, de nem ritka a birtokos jelzői viszony sem (pl. *Tétényi-fennsík tanösvénye*).

7.1. A fajtajelölő névrészek. A tanösvénynevek nagy többségében maga a *tanösvény* elem jelenik meg fajtajelölő névrészként, emellett azonban az *élményösvény, meseösvény, ösvény; út, útja, útvonal* elemek is gyakorinak mondhatók. Arra is van példa, hogy egy névben két fajtajelölő névrész összekapcsolódik, miközben az egyiknek akár további kiegészítője (tipikusan minőségjelzője) is lehet: *Hétvezér emlékmű és tanösvény, Bátorligeti Ősláp és Tanösvény, Tisza-tavi Vízi Sétány és Tanösvény; Hollókői tanösvény és erdei játszótér, Sas-hegy Tanösvény és Kiállítás, Tiszavirág ártéri tanösvény és sétaút.* Továbbá vannak olyan (tautologikus) elnevezések is, amelyekben a birtokos személyjeles *útja* fajtajelölő névrész mellett a *tanösvény* fajtajelölő névrész is megjelenik, például *Tűz útja tanösvény.*

A tulajdonnéviség határterületeit jelentik azok az elnevezések, amelyek csak fajtajelölő névrész(eke)t tartalmaznak, megkülönböztető névrész(eke)t nem: *csapdázási tanösvény, faápolási tanösvény, természetismereti tanösvény és erdei tornapálya* stb. E megnevezések tulajdonnévi értéke akkor is kétséges lehet, ha az első (vagy több) tagjuk nagy kezdőbetűvel kezdődik: *Botanikai tanösvény, Vízi Tanösvény.* Viszont egyértelműbb a tulajdonnévi értékük, ha a tanösvény lokalizációja az intézmények telephelyéhez hasonlóan (l. AkH.[12] 188. b), a fajtajelölő névrész mögött, attól vesszővel vagy (nagy)kötőjellel elválasztva jelenik meg a megnevezésben (pl. *Biológiai tanösvény, Ipolytarnóc; Erdészeti tanösvény - Kecel*).

7.2. A megkülönböztető névrészek. A tanösvénynevek túlnyomó többsége tartalmaz egyedítő, megkülönböztető névrészt: általában egyet (pl. *Tartós szegfű tanösvény, Telér tanösvény, Tobozgyűjtő út, Tölgyfalevél tanösvény, Tőzike tanösvény, Turul tanösvény, Tündérerdő tanösvény*), de olykor akár kettőt is, amelyek állhatnak egymással alárendelői, mellérendelői vagy pontosabban nem körülhatárolható viszonyban (pl. *Tarnaszentmiklós - Hamva-járási tanösvény, Tarpai Szőlő[-]hegy tanösvény, Tatai Fényes tanösvény, Theodora Kékkő tanösvény, Tiszabábolna „Szélkiáltó" tanösvény, Tiszakécskei Nádirigó tanösvény, Tohonya–Kuriszlán ösvény*). (A megkülönböztető névrészek részletes funkcionális-szemantikai elemzését l. a **8.** részben.)

7.3. A fajtajelölő elemek kiegészítői. Ezek az elemek tipikusan *-i* képzős melléknevekkel alkotott minőségjelzők, a fajtajelölő névrészekhez kapcsolódnak, és a tanösvények tematikáját pontosítják, határolják körbe: *Monostori ártéri tanösvény, Naprózsa botanikai tanösvény, Öreg Tölgy erdei tanösvény, Sárcsikúti Köleskepe-árok eocén földtani tanösvény, Szarvaskői geológiai tanösvény, Tisza-tavi vízi sétány* stb.

7.4. A névrészek sorrendje. A megkülönböztető és a fajtajelölő névrészek az alábbi sorrendben fordulhatnak elő egy-egy megnevezésben:

1. Ahogyan a **7.1.** részben említettem, előfordulhat, hogy a megnevezés nem tartalmaz egyedítő, megkülönböztető szerepű névrészt: *Tanösvény/tanösvény, Meseút; ártéri tanösvény, geológiai tanösvény* stb.
2. A megkülönböztető szerepű névrész állhat a fajtajelölő névrész előtt; ez a névrészek prototipikus sorrendje: *Csodabogyó tanösvény, Fehér sziklák ösvény, Kitaibel tanösvény, Tőzegmohás láprét tanösvény* stb.
3. A (további kiegészítővel ellátott vagy anélküli) fajtajelölő névrész meg is előzheti a megkülönböztető szerepű névrészt; ebben az esetben az utóbbi lokatívuszi helyviszonyragot kap: *Botanikai tanösvény a Blaskovich Múzeum kertjében, Tanösvény a sukorói arborétumban, Tanösvény a Turjánban* stb.
4. A kéttagú megkülönböztető névrész mindkét tagja állhat a fajtajelölő névrész előtt: *Csopaki Pele-körút tanösvény, János-hegyi Örökerdő tanösvény* stb.
5. A kéttagú megkülönböztető névrész körülöleli a fajtajelölő névrészt: *Fent és lent – Tanösvény a Guckler Károly úton; Gólyahír tanösvény, Tápióság; Hárshegyi tanösvény az egészséges szív- és érrendszerért;* stb. A középső megoldás az intézménynevekben megjelenő telephely-megnevezésekkel mutat rokonságot.

8. A megkülönböztető névrészek funkcionális-szemantikai vizsgálata

8.1. Lokalizáló szerepű névrészek. A legkézenfekvőbb módja a tanösvények elnevezésének, ha az elhelyezkedésük alapján kapnak nevet: ezáltal könnyen lokalizálhatók, illetve már a nevük is egyértelműen utal arra, hogy milyen terület élővilágát vagy történelmét, kulturális hagyományait, egyéb érdekességeit mutatják be a látogatóknak. Azt, hogy mennyire fontos a nevekben a helymegjelölés, mutatja, hogy a nevek döntő többségében találunk helyre utaló elemet; bár azt sokszor nehéz eldönteni, hogy ez az elem valójában mennyire szerves része a tényleges tanösvénynévnek. Ebben a kérdésben a helyesírás sem sokat segít, ugyanis nagyon következetlen a névelemeknek, illetve a köztük megjelenő írásjeleknek (kötőjelnek, nagykötőjelnek, vesszőknek) az írásmódja; akár egy-egy forráson belül is olvashatunk különböző írásformákat (l. **6.** és **9.2.;** a névterjedelem írásbeli jelölésének kérdéseihez l. LACZKÓ 2016: 183–184).

Lokalizáló funkciójú megkülönböztető névrészek többféle formában kerülhetnek be a tanösvénynevekbe; ezek körében az alábbi kategóriáik állíthatók fel.

8.1.1. *-i* képzős helynevek. A helynév ezekben az esetekben minőségjelzői szerepű; pontosan lokalizálja a tanösvényt, viszont nem feltétlenül specifikálja annak szűkebb témáját. Maguk a helynevek egyaránt lehetnek természeti nevek (térszínformák, vízfolyások és állóvizek, növénytakaróra utaló megnevezések, tájak stb.) és műveltségi nevek (települések és azok részei, egyéb közterületek stb.) is (l. HOFFMANN 1993/2007: 51). Ilyen, *-i* képzős helynévből alkotott tanösvénynév nagyon sok olvasható a forrásaimban; itt most csak azok közül hozok példákat, amelyekben más megkülönböztető névrész nem jelenik meg.

Természeti nevek: berek *(Berki sétaút);* domb (pl. *Betyárdombi tanösvény, Körtvélyesi tanösvény*); erdő (pl. *Keresztúri-erdei tanösvény, Sáskalaposi*); forrás, kút (pl. *Andó-kúti tanösvény, Szent-kúti tanösvény*); hegy, bérc, tető (pl. *Jakab-hegyi meseösvény, Kövesbérci tanösvény, Nyerges-tetői tanösvény*); patak (pl. *Diósi*); rét (pl. *Barát-réti tanösvény, Gyadai tanösvény*); sziget (pl. *Mohács-szigeti tanösvény*); sziklaszoros (pl. *Kő-közi tanösvény*); tó (pl. *Forgó-tavi tanösvény, Jági tanösvény*); völgy (pl. *Cuha-völgyi pihenőpark és erdei tanösvény, Sötét-völgyi tanösvény*).

Műveltségi nevek: kurgán (pl. *Szálkahalmi tanösvény*); kápolna (pl. *Vodicai [Mária-könnye] Zarándokösvény*); település (pl. *Demjéni tanösvény, Halásztelki tanösvény, Hollókői tanösvény és erdei játszótér*); településrész (pl. *Bárányfoki tanösvény, Jávorkúti tanösvény, Királyréti tanösvény, Kiscelli-Doberdó tanösvény*). A *Téglagyári tanösvény* név arra utal, hogy a mai tanösvény helyén száz évvel ezelőtt téglagyár működött.

Bizonyos helynevekről csak további kutatással lehetne eldönteni, hogy természeti vagy műveltségi nevek-e, mert mindkét kategóriába besorolhatók, és a tanösvény bármelyikről kaphatta a nevét; pl. *Kamaraerdei tanösvény* (erdő és településrész is lehet), *Tüskésréti tanösvény* (rét és településrész), *Égervölgyi tanösvény* (völgy és településrész). A helyesírás esetleg segíthetne eldönteni a kérdést, így a *Tüskés-réti tanösvény* a rétre, a *Tüskésréti tanösvény* a településrészre utalna. Felmerülhet ugyanakkor a kérdés, hogy a tanösvénynevekre alkalmazható-e a közterületek nevének helyesírására vonatkozó egyszerűsítő írásmód (amely szerint például a *Tábor-hegyi út* helyett a *Táborhegyi út* forma a helyes, l. az AkH.[12] 172. és 181. szabálypontját).

8.1.2. *-i* képző nélküli helynevek. A helynév ezekben az esetekben főnévi, kijelölő szerepű, így a lokalizálás mellett alkalmas arra, hogy kijelölje, megadja a tanösvény témáját is. A helynevek ebben az esetben is lehetnek természeti és műveltségi nevek is.

Természeti nevek: árok (pl. *Csörsz-árok tanösvény, Tolvaj árok*); barlang (pl. *Aknabarlangok tanösvény, Baradla tanösvény, Mackó-barlang ösvény, Pálvölgyi-barlang tanösvény*); berek (pl. *Rózsaberek*); erdő (pl. *Dobogó-erdő tanösvény, Malomerdő tanösvény*); fennsík (pl. *Tési fennsík tanösvény, Tétényi-fennsík tanösvény*); folyó, folyópart (pl. *Kis-Tisza Természetvédelmi Tanösvény, Magaspart tanösvény, Ős-Dráva tanösvény*); forrás, kút (pl. *Forrás tanösvény, Sárkány-kút tanösvény, Tapolca forrás Tanösvény*); hegy, domb (pl. *Bikatorok tanösvény, Csipán-tető kilátó és tanösvény, Fóti-Somlyó tanösvény, Haláp tanösvény, Hegyestű Geológiai bemutatóhely, Katrabócza tanösvény*); láp, láprét (pl. *Attyai-láprét tanösvény, Daru-láp tanösvény*); legelő (pl. *Páskom-legelő tanösvény*); mocsár (pl. *Fejeték tanösvény, Vörös-mocsár tanösvény*); patak (pl. *Bükkös-patak tanösvény, Kispatak tanösvény*); rét, mező (pl. *Csodarét tanösvény, Ürge-mező tanösvény*); szakadék (pl. *Rámszakadék tanösvény*); sziget (pl. *Csomoros-sziget tanösvény, Farkassziget tanösvény*); szikla (pl. *Apáthy-szikla tanösvény*); szurdok, völgy (pl. *Benedek-szurdik tanösvény, Fundoklia-völgy tanösvénye*); tó (pl. *Aqua Colun tanösvény, Hársas-tó tanösvény*).

Műveltségi nevek: birtok (pl. *Kastélybirtok tanösvény*); gát (pl. *Malomgát tanösvény*); híd (pl. *Ipoly-híd túraútvonal*); kert (pl. *Fási-kert tanösvény, Várkert*); közterület (pl. *Főutca*); liget (pl. *Erzsébet liget lombkorona sétány és kilátó, Hankovszky-liget tanösvény*); park (pl. *Saághy Park tanösvény, Vilmos park*); település (pl. *Bátor tanösvény, Kunfehértó, Napkor, Pannonhalma bemutató útvonal*);[1] vár (pl. *Földvár tanösvény, Rezi vár tanösvény, Szádvár tanösvény*). A *Rotary tanösvény* (Pécsett és Szegeden) és a *Natúra* (tőzegbánya Kecelen) esetében a tanösvényt létrehozó vállalkozás vagy szervezet neve került be a névbe.

8.2. Jellemző élőlények megnevezései

8.2.1. Állatok megnevezései. A tanösvényeket sok esetben nevezik el valamilyen, az adott területen élő állatról, illetve maguk a tanösvények is fókuszálhatnak kifejezetten erre az egy állatra az információk bemutatása során. Az állatvilágnak majdnem minden rendszertani osztálya képviselteti magát a nevekben (a rendszertanhoz l. pl. BEREND–SZERÉNYI 1994b kategorizálását). A puhatestűek törzsét a *Sárga csiga tanösvény* neve képviseli. Az ízeltlábúak törzséből előfordulnak rovarok *(Cincér tanösvény, Fürkész tanösvény, Molnárka tanösvény, Tiszavirág ártéri tanösvény és sétaút);* a gerincesek közül halak *(Fürge cselle tanösvény, Kövi csík tanösvény, Pisztráng tanösvény),* kétéltűek *(Szalamandra tanösvény),* hüllők *(Mocsári teknős tanösvény),* madarak, amelyek a nevek legnépesebb csoportját alkotják *(Bíbic tanösvény, Fekete gólya tanösvény, Nádirigó tanösvény, Poszáta tanösvény, Sirály tanösvény, Szalakóta tanösvény, Széki lile tanösvény),* valamint emlősök (*Borz csapás* Győrújbarát mellett és *Borz tanösvény* Szelcepuszta közelében, *Hód E-tanösvény, Mókus tanösvény, Őzike tanösvény, Ürge E-tanösvény* Pakson és *Ürgés tanösvény* Tápiószecsőn) is.

Már kihalt állatokat örökít meg az *Ammonitesz E-tanösvény* és az *Ostrea tanösvény* megkülönböztető névrésze, de távolról ide kapcsolódik az emberelődre utaló *Rudapithecus* megnevezés is.

[1] Itt említhető meg a röszkei *Falu körút* elnevezés is, amelyben egy településtípusra utaló köszó válik tulajdonnévi értékűvé.

Tenyésztett haszonállatokat képvisel a *Huculok nyomán tanösvény,* a *Nagydorogi Cikta tanösvény* és a *Szürkemarha* megnevezés. Itt említhetők meg továbbá olyan mitológiai vagy mesebeli állatalakokról elnevezett tanösvények is, mint a *Csodaszarvas tanösvény,* a *Kék Madár tanösvény* vagy a *Turul tanösvény,* illetve a megszemélyesített állatról elnevezett *Pele Apó ösvénye* Balatongyörök mellett, valamint a *Csopaki Pele-körút*.

Jelzős szerkezet vagy szóösszetétel egyik tagjaként is megjelenhetnek állatnevek (ilyen a már említett *Huculok nyomán tanösvény* neve is): *Száskajárás sétaút, Sasközpont tanösvény* (ez egyben intézménynévi elem is), *Szarvasmegfigyelő tanösvény, Ugró szarvas tanösvény.* Közelebbről nem specifikált állatcsoport jelenik meg a *Madárdal tanösvény,* a *Madárerdő tanösvény* vagy a *Színes madárvilág* elnevezésekben.

Néhány *sétáló* megnevezésű tanösvény nevében mesebeli állatok jelennek meg, részben szójáték eredményeként: többek között *VoKánya, PogáNyúl, Vadkan Vili, Mocsoládia, Bikka sétálója* Vokány, Pogány, Zengővárkony, Alsómocsolád településen, illetve a budapesti Bikás parkban.

8.2.2. Gombákra utaló megnevezések. Az élővilág különleges élőlényei a gombák, amelyek az állatoktól és a növényektől is legalább ugyanolyan mértékben különböznek, mint amennyire hasonlítanak rájuk, ezért „ma a gombákat az élővilág önálló evolúciós irányvonalat képviselő csoportjaként tartjuk számon” (BEREND–SZERÉNYI 1994a: 42). A tanösvénynevekben csupán háromszor fordul elő rájuk való utalás; ebből egyszer *-s* képzős formában, specifikus fajmegjelölés nélkül: *Gombás tanösvény, Óriás pöfeteg tanösvény, Rókagomba tanösvény.*

A gombákhoz kapcsolódva említendők a zuzmók, amelyek „egysejtű kék- vagy zöldmoszatok és főként tömlősgombák együttéléséből kialakult szervezetek” (BEREND–SZERÉNYI 1994a: 46). Kiemelten ezekkel az élőlényekkel egyetlen tanösvény foglalkozik az országban; ennek neve, a *Pálfája zuzmó tanösvény* a tanösvényhez tartozó füzet címoldalán, illetve annak honlapján (Cincér Füzetek) a helyesen egybeírt *Pálfája zuzmótanösvény* formában is olvasható. E névben a *zuzmó* tehát nem a megkülönböztető, hanem a fajtajelölő névelem része, mégis érdemesnek tartottam e helyen megemlíteni (a megkülönböztető névrész egy kiemelkedő fa, illetve a körülötte található erdő neve).

8.2.3. Növényekre utaló megnevezések. Az állatoktól eltérően a tudományos besorolás helyett ebben a kategóriában inkább a mindennapi kategorizációt követem, amikor fákra, cserjékre, lágyszárú virágokra, illetve gyümölcsökre osztom ezeket a neveket. A moszatok is a növények közé tartoznak; ezeket mindössze a *Kékmoszat tanösvény* név képviseli; a fűfélék pedig csak a vindornyaszőlősi *Kékperjés* névben bukkannak fel.

A fák közül például az alábbiak jelennek meg a megkülönböztető névrészekben, akár önmagukban, akár valamilyen jelzős szerkezet vagy összetétel egyik tagjaként. Ide soroltam az *-s* képzős, az adott fajból álló erdőre utaló neveket, illetve a *fa* és az *erdő* közszót tartalmazókat is: *Égerösvény, Erdei Fenyves tanösvény, Ezüsthárs tanösvény, Öreg Bükk tanösvény* (Velem közelében, továbbá Vigántpetend és Balatoncsicsó között egy hosszabb és egy rövidebb körön is, amelyeket sárga tölgy, illetve zöld tölgyfa jelez), *Öregerdő, Öreg tölgy erdei tanösvény, Rezgőnyár tanösvény, Töllös* (’tölgyes’, l. ÚMTsz.) *tanösvény, Vén fák tanösvény.*

Cserjék neve található meg például az alábbi tanösvénynevekben: *Bokorlabirintus tanösvény, Csodabogyó tanösvény, Fürtösbodza tanösvény, Homoktövis tanösvény, Kökényező tanösvény, Kövi Benge tanösvény, Naprózsa botanikai tanösvény, Pimpó tanösvény*.

Vízinövények neve jelenik meg az alábbi elnevezésekben: *Békakonty, Kákás, Sulyom, Vízi rence tanösvény.*

Egyéb virágos növények megnevezéséből adatoltam a legtöbbet a növényekre utaló tanösvénynevekben; pl. *Báránypirosító tanösvény, Bazsarózsa tanösvény, Boroszlán tanösvény, Ciklámen tanösvény* (Nagykapornak határában a Remetekertben és Sopronban is), *Csarabos tanösvény, Gyöngyvirág tanösvény, Holdviola tanösvény, Hunyor tanösvény, Iringó tanösvény, Kontyvirág tanösvény, Kosbor tanösvény, Kövirózsa E-tanösvény, Medvehagyma tanösvény* (Tatabányán és Válluson), *Napraforgó tanösvény, Nőszirom tanösvény, Orchidea* (Ebergőcön és Páhiban), *Páfrány tanösvény* (Nagyhután és Pálházán), *Réti orchideák tanösvény, Sárgaliliom tanösvény, Sisakvirág tanösvény, Sóvirág tanösvény, Sziki őszirózsa tanösvény, Tárnics tanösvény, Tartós szegfű tanösvény, Tátorján tanösvény* (Alsódobszán és Balatonkenesén), *Tőzike tanösvény* (Csáfordjánosfán, Érden, Nagybajomban és Ráckevén) és *Tőzike E-tanösvény* (Mesztegnyőn), *Vidrafű tanösvény, Zergeboglár tanösvény.*

Gyümölcsökről az *Áfonyás tanösvény,* az *Olaszrizling tanösvény,* a *Piros szőlő tanösvény,* a *Szőlő fajták* [!] *tanösvény* kapta a nevét.

Növényi rész megnevezése szerepel a *Tobozgyűjtő út* és a *Tölgyfalevél tanösvény* nevében.

8.3. Emlékeztető funkciójú megkülönböztető névrészek. A fentieknél kisebb számban fordulnak elő olyan tanösvénynevek, amelyekben személynevek szerepelnek. Ennek oka az lehet, hogy a tanösvények névadásakor elsősorban az adott területre jellemző természeti képződményekre és az élővilág jellegzetes tagjaira fókuszálnak; a természettel, természetvédelemmel, természeti neveléssel kapcsolatba hozható személyek e névtípus egyedeinek létrejöttében csak másodlagos szerepet játszanak. Vannak azonban kifejezetten egy-egy személy munkásságát a középpontba állító tanösvények is, ezek nevében tehát indokoltan jelennek meg személynevek. A személynevek többsége teljes, családnevet és utónevet is tartalmazó formájában kerül be egy-egy tanösvénynévbe, akár a titulusra utaló előtaggal együtt; pl. *Boros Ádám tanösvény, Csonka Márton, Dr. Studunka László tanösvény, Fekete István Emlékösvény, Jane Goodall-tanösvény, Kitaibel Pál tanösvény, Lóczy Lajos gejzírösvénye, Meizl Ferenc tanösvény, Rab Mária erdei tanösvény, Roth Gyula Emlékerdő tanösvény, Tallós Pál tanösvény*. A Hanságban talált, majd legendává vált gyermek nevéből született a *Hany Istók tanösvény* név, míg a *Sisa Pista tanösvény* a nógrádi juhászból betyárrá lett Benkó István emlékét őrzi. A természethez, a természetjárókhoz, a gyógyfüvekkel gyógyításhoz kapcsolódó szentekről is neveztek el tanösvényeket: Dabason ilyen a vándorok, zarándokok védőszentjének nevét tartalmazó *Szent Jakab sétány* (amely az Esztergomból Máriagyűdre vezető Magyar zarándokút része); Zsámbékon a gyógyító Szent Norbertnek, Monoron pedig a szőlő, a szőlőművelők, kádárok és kocsmárosok védőszentjének, Szent Orbánnak a nevét viseli tanösvény. Az utóbbi helyen Bacchus, a bor és a mámor római istene is nevét adta egy tanösvénynek. A legenda szerint a Káli-medence leghíresebb forrásának vizét igen kedvelő bizánci császárné nevét két tanösvénynév is tartalmazza: a 8-8 km-es *Theodora tanösvény* és *Theodora-Kékkő tanösvény;* az utóbbi útvonalnak kék kavicsokat utánzó útjelző oszlopai vannak. (Az OSM adatbázisában megtalálható egy harmadik, 2,5 km hosszú útvonal neve is, a *Theodóra-Kékkút tanösvény,* ám ennek máshol nem találtam nyomát.)

A körmendi Batthyány-Strattmann-kastély várkertjében létesült útvonal neve *Clusius tanösvény.* Ez a flamand Carolus Clusius botanikusra utal, aki e térség növényvilágát is kutatta. A szendrői *Köleséri tanösvény* név idősb és ifjabb Köleséri Sámuel emlékét őrzi; az előbbi református lelkész, az utóbbi orvos, filozófus, természettudós volt.

A tiszaalpári *Árpád fejedelem tanösvény,* illetve a pusztaszeri *Hétvezér emlékmű és tanösvény* a magyar honfoglalás fontos személyeire emlékeztet.

Kitalált, mesebeli személyekről is neveztek el tanösvényeket; ilyen például a *Boszorkány meseösvény* Sopronban. Az e névvel jelölt tanösvényen a Kecske-patak legendájából kiinduló feladatokat lehet megoldani. Ide sorolható továbbá az ún. sétálók egy részének a neve is, köztük a *Paloznaki kalózok* vagy *Tündér Lili sétálója* (Sétálókönyv).

Végezetül itt említhető meg a *Szénégetők útja* elnevezés is, amely nem egy konkrét személyre, hanem egy foglalkozásra utal.

8.4. Egyéb szemantikai kategóriák a megkülönböztető névrészekben. A csillagászati objektumok közül a répáshutai *Bolygótúra tanösvény,* a csesztvei *Csillagösvény* és az alsómocsoládi *Naprendszer tanösvény* név említhető meg: az ezekkel jelölt ösvények az éjszakai égbolt, illetve Földünk kozmikus értelemben vett közvetlen környezetének titkaival ismertetik meg az érdeklődőket. Alkoholos italra vonatkozik a *Pálinka* név, és ezen a mikóházi tanösvényen valóban egy egykori gyümölcsöst, illetve most is művelés alatt álló szőlőbirtokot és működő pincesort lehet bejárni. Tárgyakra utal a *Borona tanösvény* és a *Kőbalta tanösvény* név. A kirándulással, sétával kapcsolatos cselekvések jelennek meg az alábbi elnevezésekben: *Baktató tanösvény, Faluséta tanösvény, Határjárás tanösvény, Kincskereső ösvény, Tókerülő Tanösvény, Vártúra ösvény és biológiai tanösvény.* Egyéb, máshová nem sorolható fogalmakkal kapcsolatos például a *Garmada tanösvény,* a *Határtalan sokszínűség meseösvény,* az *Idő ösvénye,* a *Kék hullám,* illetve a babarci és a liptódi *Mesevers tanösvény* megkülönböztető névrésze.

9. A tanösvénynevekkel kapcsolatos problémák

9.1. Névváltozatok. Ahogyan korábban említettem, az egyes tanösvénynevek eltérő névváltozatokban is adatolhatók a különböző forrásokból; ennek illusztrálására álljon itt is néhány példa: *Szilvásvárad - Millenniumi természetismereti és erdészeti sétaút ~ Millenniumi tanösvény; Sárcsi-kúti tanösvény (Köleskepe sétaút) ~ Sárcsikúti Köleskepe-árok eocén földtani tanösvény; Eresztvényi bányák tanösvény ~ Eresztvényi Kőbányák Geológiai Tanösvény*.

Problémát jelenthet a nevek olykor túlzottan bonyolult felépítése, a sokféle névelem egyidejű megjelenése, amelyek több esetben mintha semmilyen grammatikai viszonyba sem kerülnének egymással; pl. *Bazalt utca - Buruczky Ferenc (Kovácsi-hegy) Tanösvény.* Az effélék helyett érdemes lenne csupán egy-egy mozzanatot kiemelni a lehetőségek közül, hogy átláthatóbb legyen a név.

9.2. Helyesírási kérdések. Mivel a tanösvénynevek írásmódja sincsen kodifikálva, és az írásgyakorlat messze nem egységes, egyazon forráson belül is előfordulnak különböző írásformák. A három leggyakoribb helyesírási következetlenség a következő:

a) A *tanösvény* szó kis vagy nagy kezdőbetűzése; pl. *Gubóvirág tanösvény ~ Gubóvirág Tanösvény.* Túlnyomórészt a kis kezdőbetűs írásmóddal találkozhatunk. Ez összhangban van a közterületek nevének írásmódjával (*Kossuth Lajos utca, Rákóczi híd* stb.), véleményem

szerint tehát mindenképpen ez a támogatandó. Továbbá az *e-tanösvény e-* előtagja is kis kezdőbetűsen helyes a norma szerint.

b) A fajtajelölő névrész különírása vagy kötőjellel kapcsolása a megkülönböztető, elsősorban az emlékeztető funkciójú névrészhez; pl. *Kitaibel Pál tanösvény ~ Kitaibel Pál-tanösvény*. A közterületek nevéhez hasonlóan a kötőjel nélküli, egyébként is gyakoribb megoldást tartom követendőnek.

c) Az eredetileg kötőjeles helynevek kötőjelesen vagy egyszerűsített, egybeírt formában kerülnek be a tanösvénynévbe; pl. *Sárcsi-kúti tanösvény (Köleskepe sétaút) ~ Sárcsikúti Köleskepe-árok eocén földtani tanösvény.* A közterületnevek írásmódjához a kötőjel elhagyása igazodna (l. OH.[2] 217.).

Konklúzióként azt vonhatjuk le, hogy az írásgyakorlatnak és a már meglévő helyesírási szabályoknak a szinkronba hozásával létre lehetne hozni a tanösvénynevek kodifikációját. A névmenedzselés elméletét (LANSTYÁK 2015) is felhasználva jól csengő, világos felépítésű, helyes írásmódú tanösvényneveket lehetne alkotni, amelyek a tájékoztató táblákon, az ismertető füzetekben, illetve a megfelelő honlapokon is megjelenhetnének, segítve az elterjedésüket.

10. Összefoglalás. Tanulmányomban a tanösvény fogalmának meghatározása után igyekeztem bemutatni a magyarországi tanösvények elnevezéseinek sokféleségét, kategorizálni az ezekben megjelenő névrészeket, illetve felmutatni néhány, részben helyesírási, részben a nevek felépítéséből adódó problémát. Összegzésként elmondható, hogy a tanösvénynevek megkülönböztető névrészeiben domináns a tanösvény elhelyezkedésére utaló helynévi elem. Ez sokszor más szemantikai kategóriájú megkülönböztető névrészek mellett is megjelenik, bár éppen ettől válhat bonyolulttá a névrészek egymáshoz való viszonya, ebből következően pedig a tanösvénynév helyesírása is. A helynevek mellett igen gyakori a területre jellemző faunára és flórára utaló állat- és növénynevek megjelenése megkülönböztető névrészként. Kisebb számban, de a területhez vagy tágabban véve a természetvédelemhez és a tudományhoz kapcsolódó személyek neve is megjelenik az elnevezésekben, illetve találkozhatunk a természetjáráshoz kapcsolódó tevékenységeket vagy egyéb fogalmakat jelölő szavakkal is.

A tanulmány végén a tanösvények névváltozataival és a helyesírásukkal kapcsolatos leggyakoribb problémákat és az azokra adható megoldási javaslatokat vázoltam fel. Egy esetleges majdani kodifikáció, hivatalos tanösvénylista elősegíthetné egy-egy kiemelt névváltozat megszilárdulását, hivatalossá válását, e munkához pedig célszerű lenne együttműködni terminológus szakemberekkel. A kodifikált névformák megalkotásakor érdemes lenne törekedni az egyszerűségre, tömörségre, egyértelműségre és az írásmód szabályosságára. A prototipikus tanösvénynév a fajtajelölő névrészt (pl. *tanösvény, sétaút*) megelőző, attól különírt megkülönböztető névrészként tartalmazhatna lokalizációs elemet (pl. *Abaligeti, Nagymarosi*), illetve egyéb, a területre jellemző megnevezést (pl. *denevér, gesztenyés*), így világos és egyértelmű elnevezések jönnének létre.

Felhasznált források

Aggteleki = Az Aggteleki Nemzeti Park honlapja. https://anp.hu/tanosvenyek (2026. 07. 01.)

Aktív Kalandor = Hegyi élmények az ország első tanösvényén. *Aktív Kalandor.* https://aktivkalandor.hu/turatipp/hegyi-elmenyek-az-orszag-elso-tanosvenyen (2026. 07. 01.)

Balaton-felvidéki = A Balaton-felvidéki Nemzeti Park honlapja. https://www.bfnp.hu/hu/tanosvenyek-1 (2026. 07. 01.)
Bükki = A Bükki Nemzeti Park honlapja. https://www.bnpi.hu/hu/tanosvenyek (2026. 07. 01.)
Cincér Füzetek = http://pusztaitolgyesek.hu/uploads/Zuzmotanosveny_C12_kicsi2.pdf (2026. 07. 01.)
Duna-Dráva = A Duna-Dráva Nemzeti Park honlapja. https://ddnp.hu/okoturizmus/tanosvenyek (2026. 07. 01.)
Duna-Ipoly = A Duna-Ipoly Nemzeti Park honlapja. https://www.dunaipoly.hu/hu/helyek/tanosvenyek/aprodok-utja-tanosveny (2026. 07. 01.)
Fertő-Hanság = A Fertő-Hanság Nemzeti Park honlapja. https://www.ferto-hansag.hu/hu/okoturizmus/tanosvenyek.html (2026. 07. 01.)
Hortobágyi = A Hortobágyi Nemzeti Park honlapja. https://www.hnp.hu/hu/szervezeti-egyseg/turizmus (2026. 07. 01.)
Kiskunsági = A Kiskunsági Nemzeti Park honlapja. https://www.knp.hu/hu/tanosvenyek (2026. 07. 01.)
Körös-Maros = A Körös-Maros Nemzeti Park honlapja. https://www.kmnp.hu/hu/tanosvenyek (2026. 07. 01.)
OSM = OpenStreetMap Turistautak Listája. https://turistautak.openstreetmap.hu/index.php (2026. 07. 01.)
Őrségi = Az Őrségi Nemzeti Park honlapja. https://orseginemzetipark.hu/list-page/458-tanosvenyek (2026. 07. 01.)
Sétálókönyv = *Sétálókönyv.* https://setaloja.hu/whereisthis.php?lang=hu (2026. 07. 01.)
Trekhunt = Magyarország tanösvényeinek listája (+300 ösvény). *Trekhunt.* https://trekhunt.com/hu/article/tanosveny-lista-magyarorszag/ (2026. 07. 01.)

Hivatkozott irodalom

AkH.[12] = *A magyar helyesírás szabályai.* 12. kiadás. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2015.
Bajor-Lampert Rita – Bajor Zoltán 2018. *Természetismereti tanösvények Budapesten.* Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, Budapest.
Balázs Géza 1996. „Barlanginév-tan" – barlangi helynevek. Jakucs László professzor 70. születésnapjára. *Névtani Értesítő* 18: 63–74. https://doi.org/10.29178/nevtert.1996.9
Bartsch-Herzog, Berhard 2008. *Naturerlebnis und Umweltbildung am Beispiel eines Lehrpfadkonzepts im Ulstertal/Rhön.* Szakdolgozat. Kézirat. Philipps-Universität Marburg, Marburg. https://fuldok.hebis.de/xmlui/bitstream/handle/fuldok/99/OK_Bartsch_Herzog_Diplomarbeit.pdf?sequence=1 (2026. 07. 01.)
Bauko János 2004. Hegymászó útnevek a Szulyói-sziklákon. *Névtani Értesítő* 26: 119–35. https://doi.org/10.29178/nevtert.2004.15
Berend Mihály – Szerényi Gábor 1994a. *Biológia I. Növénytan.* Akadémiai Kiadó, Budapest.
Berend Mihály – Szerényi Gábor 1994b. *Biológia II. Állattan – Ökológia.* Akadémiai Kiadó, Budapest.
Bölcskei Andrea 2006. Magyarországi szálláshelyek elnevezései. In: Mártonfi Attila – Papp Kornélia – Slíz Mariann szerk., *101 írás Pusztai Ferenc tiszteletére.* Argumentum Kiadó, Budapest. 238–245.
Bölcskei Andrea 2022. Names of hotels, hostels and rental properties for tourists in downtown Budapest. In: Felecan, Oliviu – Bugheşiu, Alina eds., *Proceedings of the Fifth International Conference on Onomastics "Name and Naming". Multiculturalism in Onomastics.* Editura Mega – Editura Argonaut, Cluj Napoca. 601–614. https://doi.org/10.30816/iconn5/2019/48

Bundesministerium = Allgemeines zum Thema Lehrpfade. *Bundesministerium Land- und Forstwirtschaft, Klima- und Umweltschutz, Regionen und Wasserwirtschaft.* https://info.bml.gv.at/im-fokus/bildung/lehrpfade/allgemeines-zum-thema-lehrpfade.html (2026. 07. 01.)

HEGYES KATALIN 2022. *Ki a szabadba!* Gingko Kiadó, Gödöllő.

HEUSER, RITA – SCHMUCK, MIRJAM Hrsg. 2018. *Sonstige Namenarten. Stiefkinder der Onomastik.* De Gruyter, Berlin–Boston. https://doi.org/10.1515/9783110547023

HOFFMANN ISTVÁN 1980. A helynevek jelentéstani vizsgálatához. *Magyar Nyelvjárások* 23: 11–22.

HOFFMANN ISTVÁN 1993/2007. *Helynevek nyelvi elemzése*. 2. kiadás. Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához 67. Tinta Kiadó, Budapest.

KOLLARICS TÍMEA 2015. *A tanösvények szerepe a környezeti szemléletformálásban – Tervezés, hatékonyságvizsgálat és módszertani vonatkozások.* Doktori (PhD) értekezés. Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar, Sopron. http://doktori.uni-sopron.hu/id/eprint/525/1/Disszertacio_Kollarics%20Timea.pdf (2025. 07. 07.)

KOLLARICS TÍMEA 2020. A tanösvényektől az élményösvényekig – történeti áttekintés a tanösvények fejlődéséről. *Képzés és Gyakorlat* 18/1–2: 77–85. https://doi.org/10.17165/tp.2020.1-2.7

KUNA ÁGNES 2006a. „Magyarország szikláin”. A magyar sziklamászóutak nevei. *Magyar Nyelvőr* 130: 84–96.

KUNA ÁGNES 2006b. Sziklamászóutak nevei a Kis-Gerecsében. *Névtani Értesítő* 28: 113–120. https://doi.org/10.29178/nevtert.2006.13

LACZKÓ KRISZTINA 2016. A tulajdonnévi helyesírás változásai az AkH. 12. kiadásában. *Névtani Értesítő* 38: 181–191. https://doi.org/10.29178/nevtert.2016.14

LANSTYÁK ISTVÁN 2015. Nyelvalakítás – névalakítás. A tulajdonnevekkel kapcsolatos nyelvi problémák kezelése a nyelvmenedzselés-elmélet keretében. In: VÖRÖS FERENC – MISAD KATALIN szerk., *A nyelvföldrajztól a névföldrajzig V. Interetnikus kapcsolatok. A 2014. november 20–21-i pozsonyi névföldrajzi tanácskozás előadásai.* Szenczi Molnár Albert Egyesület, Pozsony. 43–75.

Lehrpfad = *Német nemzetiségi tanösvény / Ungarndeutscher Lehrpfad.* https://lehrpfad.hu (2026. 07. 01.)

MME. = *Mobil Madárbarát mintakert tanösvény.* https://mme.hu/mobil_madarbarat_mintakert_tanosveny (2026. 07. 01.)

OH.[2] = LACZKÓ KRISZTINA – MÁRTONFI ATTILA 2025. *Helyesírás.* 2. kiadás. Osiris Kiadó, Budapest.

Természetvédelem = Létesítményhálózat. *Természetvédelem.* https://termeszetvedelem.hu/letesitmenyhalozat/ (2026. 07. 01.)

ÚMTsz. = *Új magyar tájszótár* 1–5. Főszerk. B. LŐRINCZY ÉVA. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1979–2010.

Wissenschaftskommunikation = Lehrpfad. *Wissenschaftskommunikation.* https://www.wissenschaftskommunikation.de/format/lehrpfad/ (2026. 07. 01.)

***

KOZMA JUDIT
tudományos munkatárs; ELTE Nyelvtudományi Kutatóközpont, Nyelvtechnológiai és Alkalmazott Nyelvészeti Intézet, Nyelvhasználati és nyelvi tanácsadási kutatócsoport; Budapest
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-8294-2178, e-mail: kozma.judit@nytud.elte.hu